

Jaarbericht RVDK '23

Waarom verzoeken wij minder
kinderbeschermings-
maatregelen?

[Lees dit artikel](#) →

Het jaar van Moraya
Lopez

[Lees dit artikel](#) →

Proeftuin Regio Hart
van Brabant: zoeken
naar verbetering

[Lees dit artikel](#) →

Inhoudsopgave

Voorwoord van Monique Schippers Algemeen directeur	2
De stem van onze ketenpartners	3
Waarom verzoeken wij minder kinderbeschermingsmaatregelen?	4
Feiten en cijfers: bescherming	5
Armoede, bestaansonzekerheid en kinderbescherming	6
Proeftuin Regio Hart van Brabant: zoeken naar verbetering	7
Feiten en cijfers: Gezag en omgang	8
Tom van Yperen: 'Maak werk van betere dialoog met gezinnen.'	9
Zoektocht naar passende hulp in strafrechtelijk kader	10
Feiten en cijfers: Jeugdstrafrecht, taakstraffen en schoolverzuim	11
Aanpak van ongelijkheid in het jeugdstrafrecht: maakt u het verschil?	12
Personeel en Financiën	13
Colofon	14

Voorwoord van Monique Schippers Algemeen directeur

Belang van de RvdK voor het veilig opvoeden van kwetsbare kinderen. Ook geloven we dat de RvdK staat voor het belang van het kind. Deskundigheid en vasthoudendheid zijn de belangrijkste associaties bij onze organisatie.

Burgers weten niet wat wij precies doen. De taken van de RvdK rond jeugdbescherming zijn veruit het meest bekend bij het algemeen publiek, met name onze rol bij uithuisplaatsingen. Ook weet 61% van de mensen in Nederland dat wij de rechter adviseren bij gezag- en omgangsregelingen van ouders. De taken rond het jeugdstrafrecht hebben een aanzienlijk lagere bekendheid; een derde van de burgers weet dat wij de officier van justitie adviseren over de straf voor minderjarigen. En slechts 15% van de burgers is ervan op de hoogte dat wij verantwoordelijk zijn voor de coördinatie van de uitvoering van taakstraffen.

'De RvdK is het geweten van de jeugdbescherming: je wil kinderen beschermen tegen onveiligheid, maar je wil ook gezinnen beschermen tegen een te bemoeizuchtige overheid.' - Medewerker Gemeente

Ketenpartners

Gemeenten, het OM, politie, jeugdbeschermingsorganisaties en Veilig Thuis zijn organisaties met wie wij samenwerken. Zij geven de RvdK een 6,8. Hun associaties met onze organisatie zijn doorgaans positief. Professioneel, deskundig, gedreven, onafhankelijk en altijd gericht op rechtsbescherming. Open in het gesprek, meedenkend. Goede samenwerkingspartners. Maar het mag soms ook dynamischer en met de blik naar buiten.

De RvdK wordt door ketenpartners gezien als een professionele partner met veel expertise. Ze zijn positief over de rechtsbescherming en rechtsgelijkheid waar de Raad in hun ogen voor zorgt en over de kwaliteit van het onderzoek en advies. Rond onze rol in het jeugdstrafrecht is dat nog meer uitgesproken. Wel mag er meer aandacht komen voor de problematiek van ouders en voor de context van het gezin, vinden de ketenpartners.

'Ze blinken uit in kennis van forensisch-pedagogische zorg en in kennis over effecten van interventies op jongeren. Hierin zijn ze mijn belangrijkste gesprekspartner.' - Medewerker Politie

Cliënten

Onze cliënten hebben een veel persoonlijker, maar minder positief beeld van de RvdK dan burgers die niet met ons te maken hebben gehad. Zij zijn vooral kritisch over de kwaliteit van het onderzoek en advies en over de mate waarin wij de juiste bemoeienis hebben op het juiste moment. Voor een groot deel van de cliënten scoort de RvdK relatief laag op de onderdelen empathisch, zorgvuldig en betrouwbaar. Tegelijkertijd is bijna de helft van de cliënten wél positief.

De onderzoeksuitkomsten bieden waardevolle aanknopingspunten om onze werkwijze in de verscheidene onderzoeken en de uitvoering van taakstraffen verder te verbeteren. Daarnaast bieden de uitkomsten zicht op mogelijkheden de werkrelatie met onze ketenpartners te versterken. Ook gebruiken we de uitkomsten om onze visie op de samenwerking met ketenpartners verder te ontwikkelen.

Met de uitkomsten van het onderzoek gaan we aan de slag om de communicatie met cliënten verder te verbeteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de brieven die wij schrijven, de informatie op onze website voor ouders en kinderen en de inrichting van onze spreekkamers.

Het onderzoek bestond uit een online enquête onder ruim 500 burgers, 110 cliënten en 165 ketenpartners/stakeholders. Daarnaast zijn 28 diepte-interviews gehouden met professionals van deze ketenpartners en stakeholders.

'Deskundigheid, betrouwbaarheid, hoe ze ouders benaderen aan de Beschermtafel. Dat gaat met veel emoties gepaard, maar dat vliegen ze goed en deskundig aan. In het hele proces nemen ze je goed mee.' - Medewerker jeugdbeschermingsorganisatie

De stem van onze ketenpartners

We vinden het belangrijk om te weten wat ketenpartners, burgers en cliënten van ons vinden en verwachten. Daarom vroegen wij in 2023 het onderzoeks- en adviesbureau IVRM Reputatie hier onderzoek naar te doen. De resultaten van het onderzoek gebruiken we om de samenwerking met ketenpartners te versterken en burgers duidelijker te maken wat de RvdK doet en waarvoor wij staan. Ook willen we de cliëntcommunicatie verder verbeteren.

Met een rapportcijfer van 6,6 zijn burgers gematigd positief over de RvdK. Zij zien het belang van de RvdK voor het veilig opgroeien van kwetsbare kinderen. Ook geloven ze dat de RvdK staat voor het belang van het kind. Deskundigheid en vasthoudendheid zijn de belangrijkste associaties bij onze organisatie.

Burgers weten niet wat wij precies doen. De taken van de RvdK rond jeugdbescherming zijn veruit het meest bekend bij het algemeen publiek, met name onze rol bij uithuisplaatsingen. Ook weet 61% van de mensen in Nederland dat wij de rechter adviseren bij gezag- en omgangsregelingen van ouders. De taken rond het jeugdstrafrecht hebben een aanzienlijk lagere bekendheid; een derde van de burgers weet dat wij de officier van justitie adviseren over de straf voor minderjarigen. En slechts 15% van de burgers is ervan op de hoogte dat wij verantwoordelijk zijn voor de coördinatie van de uitvoering van taakstraffen.

'De RvdK is het geweten van de jeugdbescherming: je wil kinderen beschermen tegen onveiligheid, maar je wil ook gezinnen beschermen tegen een te bemoeizuchtige overheid.' - Medewerker Gemeente

Ketenpartners

Gemeenten, het OM, politie, jeugdbeschermingsorganisaties en Veilig Thuis zijn organisaties met wie wij samenwerken. Zij geven de RvdK een 6,8. Hun associaties met onze organisatie zijn doorgaans positief. Professioneel, deskundig, gedreven, onafhankelijk en altijd gericht op rechtsbescherming. Open in het gesprek, meedenkend. Goede samenwerkingspartners. Maar het mag soms ook dynamischer en met de blik naar buiten.

De RvdK wordt door ketenpartners gezien als een professionele partner met veel expertise. Ze zijn positief over de rechtsbescherming en rechtsgelijkheid waar de Raad in hun ogen voor zorgt en over de kwaliteit van het onderzoek en advies. Rond onze rol in het jeugdstrafrecht is dat nog meer uitgesproken. Wel mag er meer aandacht komen voor de problematiek van ouders en voor de context van het gezin, vinden de ketenpartners.

'Ze blinken uit in kennis van forensisch-pedagogische zorg en in kennis over effecten van interventies op jongeren. Hierin zijn ze mijn belangrijkste gesprekspartner.' - Medewerker Politie

Cliënten

Onze cliënten hebben een veel persoonlijker, maar minder positief beeld van de RvdK dan burgers die niet met ons te maken hebben gehad. Zij zijn vooral kritisch over de kwaliteit van het onderzoek en advies en over de mate waarin wij de juiste bemoeienis hebben op het juiste moment. Voor een groot deel van de cliënten scoort de RvdK relatief laag op de onderdelen empathisch, zorgvuldig en betrouwbaar. Tegelijkertijd is bijna de helft van de cliënten wél positief.

De onderzoeksuitkomsten bieden waardevolle aanknopingspunten om onze werkwijze in de verscheidene onderzoeken en de uitvoering van taakstraffen verder te verbeteren. Daarnaast bieden de uitkomsten zicht op mogelijkheden de werkrelatie met onze ketenpartners te versterken. Ook gebruiken we de uitkomsten om onze visie op de samenwerking met ketenpartners verder te ontwikkelen.

Met de uitkomsten van het onderzoek gaan we aan de slag om de communicatie met cliënten verder te verbeteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de brieven die wij schrijven, de informatie op onze website voor ouders en kinderen en de inrichting van onze spreekkamers.

Het onderzoek bestond uit een online enquête onder ruim 500 burgers, 110 cliënten en 165 ketenpartners/stakeholders. Daarnaast zijn 28 diepte-interviews gehouden met professionals van deze ketenpartners en stakeholders.

'Deskundigheid, betrouwbaarheid, hoe ze ouders benaderen aan de Beschermtafel. Dat gaat met veel emoties gepaard, maar dat vliegen ze goed en deskundig aan. In het hele proces nemen ze je goed mee.' - Medewerker jeugdbeschermingsorganisatie

Waarom verzoeken wij minder kinderschermingsmaatregelen?

De RvdK sluit steeds meer onderzoeken af zonder aan de rechter een kinderschermingsmaatregel te vragen. Het rekest-ratio (het percentage van onze onderzoeken waarbij we een kinderschermingsmaatregel vragen) was vrij stabiel met gemiddeld 72% in de periode van 2015 tot 2020. Inmiddels is het rekest-ratio gedaald naar 65% in 2023.

In 2023 hebben we ons beleidsonderzoek afgerond naar de achtergrond van deze ontwikkeling. Ondanks de trend van een nog steeds groeiend jeugdhulpgebruik in Nederland, zien we bij de RvdK al enkele jaren een daling van onze instroom. Daarbij zien we dus ook een afname van het aantal kinderschermingsmaatregelen dat we verzoeken bij de rechtbank. Dit betekent dat we verhoudingsgewijs de laatste jaren vaker terugverwijzen naar vrijwillige hulpverlening.

Met dit onderzoek wilden we meer zicht krijgen op de problematiek die speelt in gezinnen. Het gaat om gezinnen waarvoor na een raadsonderzoek geen maatregel wordt geadviseerd. We onderzochten welke factoren en redenen een rol speelden bij het niet adviseren van een kinderschermingsmaatregel. Ook keken we hoe haalbaar ons advies is door te controleren of we deze gezinnen na een bepaalde periode terugzagen voor een nieuw verzoek tot onderzoek. Dit noemen we ook wel een terugmelding.

Dossieronderzoek

We voerden een dossieronderzoek uit waarbij van elke RvdK locatie (18 locaties) minimaal 10 zaken uit 2021, die zijn afgesloten zonder maatregel, onderzocht zijn. We kozen voor 2021 omdat we op deze manier ook een goed beeld konden krijgen van het aantal terugmeldingen.

We zagen dat ook bij de zaken die we als RvdK na een raadsonderzoek afsluiten zonder een maatregel te verzoeken, sprake is van complexe problematiek binnen het gezin. Veel ouders kampen met diverse problemen op meerdere leefgebieden, waaronder ingrijpende levensgebeurtenissen, psychische problematiek en/of een complexe scheiding. Ook andere problematiek, waaronder financiële problemen, een problematische woonsituatie, middelenmisbruik, een (licht) verstandelijke beperking en criminaliteit/detentie, komt in deze zaken veel vaker voor dan verwacht mag worden in vergelijking met de algehele Nederlandse bevolking.

De belangrijkste reden om een gezin naar vrijwillige hulpverlening terug te verwijzen en geen maatregel in het gedwongen kader te verzoeken, was dat ouders (alsnog) bereid waren mee te werken en hulpverlening te accepteren.

Ook kwam het voor dat de RvdK van mening was dat de hulp in het vrijwillig kader nog onvoldoende benut was. Dat ouders een extra kans kregen met bodemeisen/voorwaarden. Of dat de situatie verbeterd was na het indienen van het verzoek tot onderzoek.

Haalbaarheid van onze adviezen

Voor de meerderheid van de gezinnen bleek ons advies voor een terugverwijzing naar vrijwillige hulpverlening haalbaar. Dat konden we constateren op basis van een totaalanalyse van alle zaken in ons registratiesysteem van het jaar 2021.

Na een periode van ongeveer 2 jaar zagen we 75% van de kinderen niet terug voor een nieuw raadsonderzoek. Dat betekent aan de andere kant dat we dus 1 op de 4 kinderen wél terugzagen. Dat was voor het grootste deel opnieuw een beschermingsonderzoek, maar ook zagen we kinderen terug voor een strafonderzoek, een gezag- en omgangsonderzoek of schoolverzuimonderzoek.

Daarnaast bleek dat ouders met een (vermoedelijke) verstandelijke beperking een verhoogde kans hebben op een terugmelding bij ons. Dat geldt ook voor zaken waarbij sprake is van problematiek bij het kind, met name gedrags- en ontwikkelingsproblemen. Ook de leeftijd van het kind is van invloed. Zo vonden we dat de groep kinderen waarvoor een terugmelding is gedaan gemiddeld gezien jonger is.

Een nieuw onderzoek bij de RvdK betekent niet automatisch een maatregel. Ook bij het raadsonderzoek van een terugmelding sluiten we 25% van de zaken opnieuw af zonder een verzoek voor een maatregel. Dit betekent dat onze medewerkers in ieder onderzoek met een onafhankelijke blik de situatie beoordelen en onderzoeken of hulp in het gedwongen kader noodzakelijk is. Bij elk onderzoek, ook als het om (meerdere) terugmeldingen gaat, wordt dus opnieuw gezocht naar mogelijkheden voor haalbare en toereikende vrijwillige hulpverlening.

Ketensamenwerking

De bevindingen van ons beleidsonderzoek onderstrepen het belang van goede en zorgvuldige ketensamenwerking. Gezinnen met meervoudige problematiek vragen om een integrale en brede aanpak met een gedegen verklarende analyse, gericht op de onderliggende problematiek die mogelijk speelt binnen een gezin. Is het voornemen om af te sluiten zonder maatregel? Dan is het voor ons als RvdK van belang om de mogelijkheden en belemmeringen van ouders zorgvuldig af te wegen tegen de bereidheid (en het in staat zijn) van ouders om aan de geadviseerde hulpverlening mee te werken. Daarom hebben we steeds meer aandacht voor het belang van een warme overdracht (persoonlijke terugkoppeling) naar de professionals die betrokken zijn bij het gezin.

De aanneme hierbij is dat een warme overdracht kan zorgen voor een positief effect op de slagingskans van de gemaakte afspraken. De komende jaren blijven we dit thema onderzoeken om nog beter zicht te krijgen op de manier van samenwerken in de keten. Het doel? We willen ons als RvdK verder professionaliseren, de ketensamenwerking waar nodig verbeteren en gezinnen de meest passende en minst belastende vorm van onderzoek bieden.

Bekijk hier [het volledige onderzoeksrapport](#) (Onderzoek Afsluiten zonder maatregel).

Feiten en cijfers: bescherming

Beschermingsonderzoeken

2023

2019-2023

Beschermingsonderzoeken	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal	16.729	15.940	14.895	13.470	13.380
Naar noodzaak kindbeschermingsmaatregel	16.045	15.255	14.286	12.702	12.664
Beschermingsonderzoeken	11.368	10.844	9.980	8.206	8.201
Beschermingsonderzoeken	71%	71%	70%	65%	65%
Beschermingsonderzoeken	29%	29%	30%	35%	35%
Naar beschermingsmaatregel					
Ondertoezichtstelling	7.371	7.221	6.601	5.510	5.489
Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing	2.425	2.154	2.000	1.650	1.864
Uithuisplaatsing bij lopende ondertoezichtstelling	154	117	97	75	97
Gezagsbeëindiging na ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing	1.230	1.186	1.105	866	664
Gezagsbeëindiging direct	188	166	177	105	87
Aantal onderzoeken Bescherming Toetsing	7.368	7.045	7.757	7.864	7.595

Armoede, bestaansonzekerheid en kinderbescherming

In Nederland groeit één op de twintig kinderen op in armoede (NJI, 2023) Ernstige financiële problemen kunnen het functioneren van ouders en de ontwikkeling van kinderen ontwrichten. Armoede is een van de belangrijkste risicofactoren voor een kindbeschermingsmaatregel: in 42% van de gezinnen waar een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing wordt opgelegd, is er sprake van armoede, tegenover 14% van de gezinnen in Nederland, bleek uit onderzoek van Verwey & Jonker (2022).

Het is dan ook niet verwonderlijk dat armoedeproblematiek steeds meer aandacht krijgt in de jeugdbeschermingsketen. Dat geldt ook voor ons. Zo stond onze jaarlijkse interne bijeenkomst Café de Raad in 2023 in het teken van dit onderwerp. Er werd onder andere gediscussieerd met [Michelle van Tongerlo](#) (huisarts en straatarts in Rotterdam), [Jolande ter Avest](#) (familierechtadvocaat en scheidingsmediator), [Milio van de Kamp](#) (socioloog en schrijver van het boek ‘Misschien moet je iets lager mikken’) en [Ellen Donkers](#) (beleidsadviseur bij het Nederlands Jeugd Instituut).

Dat leverde interessante discussies en gezichtspunten op die onderstreepten dat armoede en schuldenproblematiek een grote impact kunnen hebben op andere leefgebieden. En daarmee ook op de veiligheid en ontwikkeling van kinderen. Tegelijkertijd werd duidelijk dat onze medewerkers verschillende visies hebben op hoe zij op deze problematiek moeten acteren en soms ook niet. Dat is begrijpelijk omdat in praktische zin het handelingsperspectief van onze raadsonderzoekers op het gebied van armoedeproblematiek en het oplossen daarvan beperkt is. Wel werd geconcludeerd dat de RvdK wel degelijk een signaleringsfunctie heeft en – ook hier – goede samenwerking met andere partijen in de keten cruciaal is.

Deskundigheidsbevordering

Om deze reden zijn wij verschillende initiatieven gestart in 2023. Initiatieven om beter zicht te krijgen op de deskundigheid van onze medewerkers in relatie tot financiële problemen en ontwikkelingsbedreiging. Het gaat dan bijvoorbeeld om het ontwikkelen van een onderwijsmodule om de kennis over de relatie tussen bestaansonzekerheid en gezinsproblematiek bij onze medewerkers te vergroten. Daarnaast hebben wij het Verwey-Jonker Instituut gevraagd om in het [onderzoek naar cultuursensitief werken](#) ook ons handelen bij armoedeproblematiek mee te nemen en hier zo nodig verbeterpunten op te formuleren.

Daarnaast willen we beter en meer samenwerken met de andere partijen in de jeugdbescherming, zowel bij het eerder signaleren van armoede als katalysator van gezinsproblematiek als bij het zoeken naar passende oplossingen, om zo het proces naar een kindbeschermingsmaatregel te keren. Door samen met ouders (en eventueel kinderen) financiële problemen beter te bespreken en de impact hiervan op andere leefgebieden uitvoeriger te duiden, sluiten onze adviezen beter aan bij wat een gezin nodig heeft.

Toeslagenaffaire

In 2023 verscheen het onderzoek van de Inspectie Justitie en Veiligheid naar de vraag waarom gezinnen die slachtoffer zijn van de toeslagenaffaire te maken kregen met een kindbeschermingsmaatregel. In het rapport ‘Kind van de Rekening’ concludeert de Inspectie dat de dupering een rol speelde bij bijna alle gezinnen in het proces dat leidde tot een kindbeschermingsmaatregel. In geen enkel geval waren de (financiële) gevolgen van de dupering het enige probleem. De mate waarin en de wijze waarop financiële problemen als gevolg van de dupering doorwerkten op andere problemen, en daarmee op de veiligheid en ontwikkeling van betrokken kinderen, verschilt per gezin.

De Inspectie constateert dat de kinderen in deze gezinnen in de periode na de dupering nieuwe problemen kregen of dat bestaande problemen erger werden. Bijvoorbeeld omdat hun ouders minder (emotioneel) beschikbaar waren, psychische problematiek van ouders meer op de voorgrond trad, er onzekerheid ontstond over huisvesting. Of ze kregen te maken met heftige ruzies over schulden, alimentatie of andere financiële kwesties. Hoe de problemen precies op elkaar inwerkten, was in elk gezin anders, zo constateert de Inspectie.

Interne reflectie

Ook wij als RvdK reflecteren op onze rol bij de uithuisplaatsingen van kinderen van gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire. Dat we hiermee pas in 2023 startten, kwam omdat we niet wisten welke gezinnen waarmee wij te maken hebben gehad, gedupeerd waren door de toeslagenaffaire. Daarvoor was een koppeling nodig tussen de persoonsgegevens bij de Belastingdienst, Rechtspraak en RvdK. Om dit mogelijk te maken is in 2023 een tijdelijke wet aangenomen: de Tijdelijke Wet uitwisseling persoonsgegevens UHP KOT. Hierdoor kregen we toegang tot de burgerservicenummers van kinderen van erkende gedupeerde ouders. Deze konden we vervolgens koppelen met de dossiers in ons cliëntensysteem. Dit alles onder strikte voorwaarden en na een aantal privacymaatregelen te hebben genomen.

Het doel van onze interne reflectie is lessen trekken voor de toekomst en kennis verwerven over hoe de kwaliteit van onze adviezen op het gebied van armoede en schuldenproblematiek verbeterd kan worden. Op basis van een dossieronderzoek en interviews met onze medewerkers willen we meer inzicht krijgen op welke manier problematische schulden hebben geleid tot een kindbeschermingsmaatregel. Ook hier is de centrale vraag: hoe kunnen wij onze signaleringsfunctie op dit gebied versterken, zodat er eerder passende hulp komt en een kindbeschermingsmaatregel kan worden voorkomen. In het najaar van 2024 publiceren we de bevindingen van deze interne reflectie.

Verder lezen

- Cijfers over Armoede in gezinnen van Nederlands Jeugd instituut, [klik hier](#).
- Onderzoek Verwey & Jonker Instituut naar de effectiviteit van kindbeschermingsmaatregelen en risicofactoren, [klik hier](#).
- Nieuwsbericht Raad voor de Kinderbescherming over rapport ‘kind van de Rekening’ van Inspectie justitie & Veiligheid, [klik hier](#).

Proeftuin Regio Hart van Brabant: zoeken naar verbetering

Hoe kunnen we de jeugdbescherming verbeteren en wat is effectief in de praktijk? Deze vraag staat centraal in de regionale proeftuinen in het kader van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Sinds 2023 neemt de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) deel aan de proeftuin in de Regio Hart van Brabant (gemeenten Waalwijk en Tilburg). Wat doet de RvdK binnen een proeftuin gericht op hulp binnen het vrijwillige kader? Hoe denkt de RvdK 'aan de voorkant' mee? Verslag van een rondetafelgesprek.

Het concept van deze proeftuin is simpel en succesvol. Een wijkteamprofessional ondersteunt een gezin met complexe problematiek. Als de situatie niet verbetert, kan de wijkteamprofessional extra hulp inschakelen. Hulpverleners van verschillende organisaties zoeken in een periode van 13 tot 26 weken naar manieren om een complexe situatie van het gezin zichtbaar te verbeteren. Het gaat om gezinnen die worstelen met tal van problemen, zoals huiselijk geweld, detentie, verslaving, spijbelen en huisvesting. Het kernteam, bestaande uit drie verschillende domeinen waaronder Jeugd en Gezin (Crossroads), Veiligheid (VT, GI) en Volwassenzorg (Siem), beoordeelt of de casus geschikt is voor de proeftuin.

Flexibele schil

Heeft de casus betrekking op jongeren onder de 18 jaar en spelen er veiligheidskwesties? Is er een serieuze kans dat een kindbeschermingsmaatregel moet worden onderzocht? Of geven ouders geen toestemming voor deelname aan de proeftuin? Dan kan de casus alsnog doorverwezen worden naar de Jeugdbeschermingstafel (JBT). In de andere gevallen overleggen de kernteamleden welke expertise nog meer nodig is om de vaak complexe achterliggende problematiek van het gezin scherp te krijgen. Deze expertise zit in de flexibele schil, met partijen zoals de RvdK, de reclassering, of professionals met scheidings- of onderwijsexpertise. Gezinnen worden uitgenodigd voor deelname aan de bespreking. Een wijkteamprofessional blijft al die tijd naast het gezin staan en blijft ook het aanspreekpunt.

Breed netwerk

'De kracht van deze proeftuin is dat we vanuit onze eigen organisaties onze expertises gezamenlijk kunnen inzetten. Als proeftuin beschikken we over een breed netwerk dat ook makkelijk bruikbaar is, omdat je elkaar kent', vertelt Anne-Riet van Haaren, coördinator van de proeftuin. Dat beaamt Nicole Koppelman, ambulante gezinsbehandelaar: 'Als ik een specifieke expertise nodig heb, bel ik een van de leden van de proeftuin. Voorheen gebeurde dit niet zo snel. Niet alleen doordat ik hen niet persoonlijk kende, maar ook omdat je 'op afstand' zit van elkaar qua functie.' Zo bespreken de deelnemers naast het overleg binnen de proeftuin regelmatig een geanonimiseerde casus, om beter te kunnen besluiten over de beste aanpak. Dus: korte lijntjes.

Sneller weer op weg

De gemêleerde samenstelling van het team biedt echter nog een voordeel. Op een creatieve manier kan worden nagedacht over oplossingen voor de gezinnen, vindt Jessica van Rijzewijk, mede-coördinator van de proeftuin en voorzitter van de Jeugdbeschermingstafel en van het Regionaal Expertise Team: 'Doordat je allemaal met een andere pet naar een gezin kijkt, kun je zo'n familie sneller weer op weg helpen. Een voorbeeld? Bij schulden kan de schuldhulpverlening expertise inzetten. Dan creëer je meer ruimte voor een ouder, die daarna misschien weer energie heeft om andere problemen aan te pakken. Deze werkwijze vind ik echt een groot voordeel doordat je samen met de ouders de koers bepaalt. En je hebt meteen de juiste mensen aan tafel.'

Aansluiting aan de voorkant

Dat in deze proeftuin partijen uit het gedwongen kader expertise delen vanuit de flexibele schil, past bij het doel van de proeftuin om door de inzet van tijdige, passende hulp zoveel als mogelijk kindbeschermingsmaatregelen te voorkomen. Met de expertise die wordt ingebracht door de RvdK als partner in de flexibele schil, kan het kernteam beter beoordelen of hulp en ondersteuning in het vrijwillig kader nog mogelijk is. Of er wordt gekeken welke interventies ingezet kunnen worden om de ontwikkelingsbedreiging van kinderen te verminderen, denk aan een gezinsopname, contactverbod, huisverbod of volwassenhulp. Blijft er zorg over de ontwikkeling en veiligheid van een kind of jongere? Dan wordt besproken of een verzoek tot onderzoek bij de RvdK nodig is. Vervolgens kan de RvdK onafhankelijk onderzoeken of een kindbeschermingsmaatregel nodig is.

Gehele plaatje

De samenwerking aan de voorkant heeft nog een ander voordeel, vindt Van Rijzewijk: 'Wat je ook leert: je kijkt niet alleen vanuit je eigen organisatie naar wat nodig is voor het gezin, je kijkt gezamenlijk naar het gehele plaatje.' Zo leverde het overleg een duidelijker beeld op van schoolverzuim, vertelt Debby Branderhorst, ambulante begeleider. 'We constateerden bijvoorbeeld dat veel scholen het verzuim niet eens melden. Dat je met heel veel thuiszitters te maken hebt.' Tijdens het rondetafelgesprek wordt er gediscussieerd over de beste aanpak voor jongeren die niet meer naar school gaan. 'Is een proces-verbaal van de leerplichtambtenaar wel de beste manier om zo'n jongere te helpen?' klinkt het. Jelmer Vreeswijk, raadsmedewerker bij de RvdK in Breda, licht de mogelijkheden toe van een taakstraf of de inzet van jeugdreclassering. 'Als RvdK bevinden we ons op het snijvlak van straf en zorg. We kijken we altijd naar wat een jongere nodig heeft.'

Juridische expertise

De deelnemers noemen de juridische kennis van de RvdK als een fundamenteel voordeel. Vreeswijk noemt na het rondetafelgesprek een voorbeeld: 'Een casus ging over verslaafde ouders, waarbij de grootvader als voogd zorgde voor derellende pubers. Voortdurend moest hij beslissingen over hen nemen. Hij was moegestreden en gaf aan deze taak niet meer aan te kunnen. Ik adviseerde de mogelijkheden te bespreken om de voogdij over te dragen aan een andere partij. Dat zou de grootvader via een advocaat kunnen doen, maar dit traject kan in sommige gevallen dus ook via de RvdK lopen. Hiervoor is een verzoek tot onderzoek bij de RvdK nodig. Dit is een route die je moet kennen. Dit geldt ook voor gezagskwesties in het algemeen. Ik merk dat de kennis hierover vanuit de RvdK echt een meerwaarde is voor deze proeftuin.'

Hoewel binnen de proeftuin wordt onderzocht hoe met enige flexibiliteit toch passende hulp geboden kan worden, ziet Vreeswijk het wel als taak om te wijzen op wettelijke kaders en richtlijnen. Dit sluit aan bij de aanbevelingen van de adviescommissie Van Dooijeweert. Ouders en jongeren worden uitgenodigd bij het gesprek en krijgen uitleg over hun rechten en over stappen die overwogen worden. Een voorbeeld? 'Als je als professional of organisatie betrokken bent bij een gezin en persoonsgegevens registreert of deelt, is het belangrijk dat beide gezaghebbende ouders hierover op een juiste wijze worden geïnformeerd. Binnen de proeftuin gaat het erom dat we met aandacht voor de regels kijken waar de ruimte zit om samen te verbeteren.'

Andere blik

De deelnemers noemen de proeftuin een succes. In het eerste jaar (2023) zijn van de 131 aangemelde casussen bijna 70 afgesloten. De deelnemers zien echter wel dat er nog veel verandering nodig is om de jeugdhulp en jeugdbescherming te vereenvoudigen en slimmer te organiseren. Sabine van Iersel, kernteamlid vanuit Veilig Thuis, merkt op dat ze het liefst ziet dat deze werkwijze organisatiebreed in de regio gangbaar wordt. Dat is nu nog zeker niet het geval, constateert Koppelman. 'Maar al te vaak krijg je te maken met een beschikking waarin staat welke hulp iemand nodig heeft en hoe dit uit te voeren. Waarom kijken we niet méér naar de toegevoegde waarde van deze samenwerking?' In het ideale geval worden veel meer gezinnen met complexe problematiek op deze manier geholpen, vindt ze. Dat brengt echter wel een nieuwe uitdaging met zich mee: is er voldoende financiële steun om nog meer casussen te behandelen?

Vooralsnog draagt de RvdK een steentje bij om vanuit de flexibele schil met een andere blik naar de veiligheid van een kind te kijken dan de organisaties die hulp bieden in het vrijwillige kader. Vreeswijk: 'We kunnen preventief meedenken over welke stappen nog meer kunnen worden gezet om te voorkomen dat je met een kindbeschermingsmaatregel in het gedwongen kader te maken krijgt. Maar je loopt soms tegen grenzen aan van hulp in het vrijwillige kader. Hoe lang blijf je dan zoeken naar oplossingen? Soms kan een kindbeschermingsmaatregel een periode noodzakelijk zijn om de problemen binnen een gezin het hoofd te bieden.'

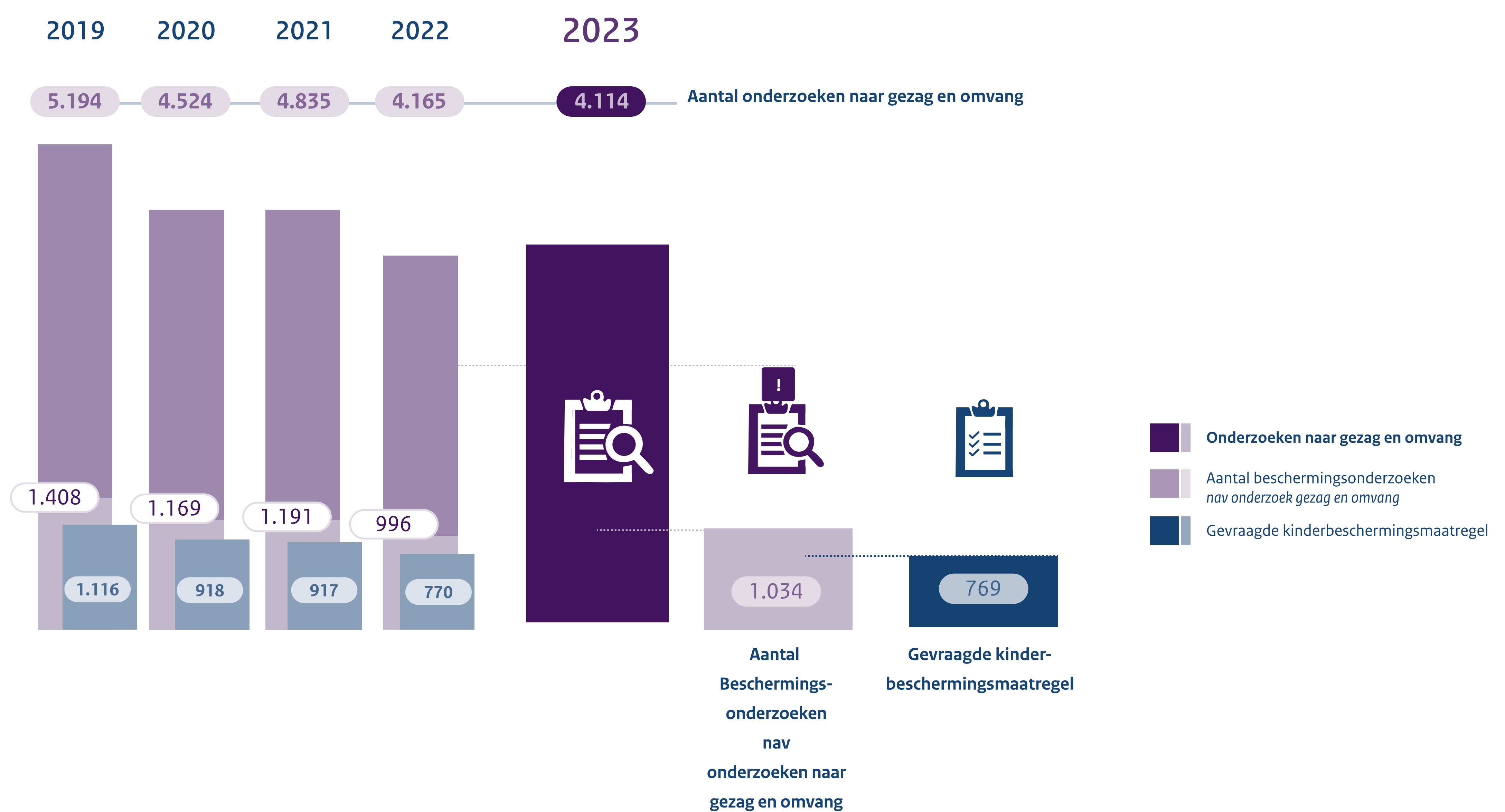
De Raad voor de Kinderbescherming werkt in verschillende proeftuinen samen met Veilig Thuis, de gecertificeerde Instellingen (GI's), hulpverlenende organisaties (jeugdhulp, GGZ, LVB) en gemeenten om verschillende veiligheidsvraagstukken in gezinnen (eenduidig manieren van een proeftuin 'beproefd' en ontwikkeld. Als een proeftuin goed blijkt te werken, kan deze breed in de praktijk gebracht worden op basis van opgedane kennis van alle betrokken organisaties.

Feiten en cijfers: Gezag en omgang

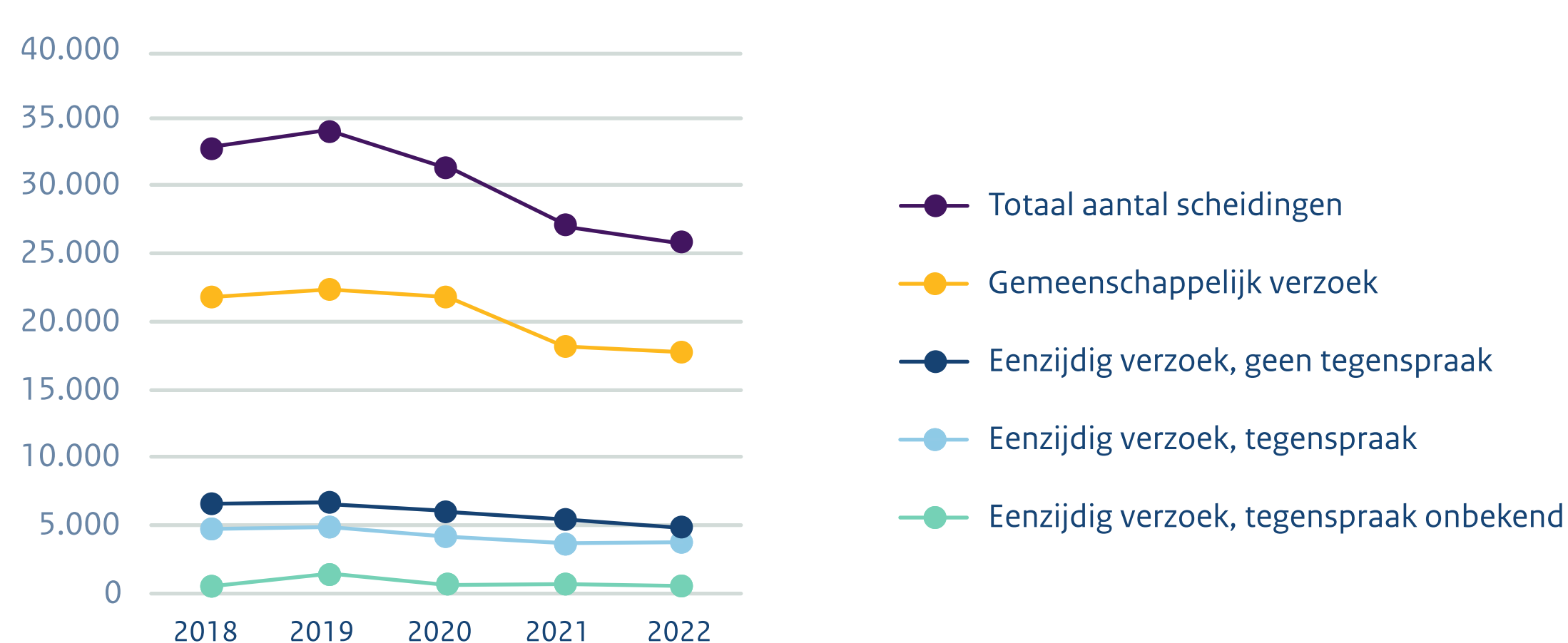

Gezag en omgang

Scheidingen

Ontwikkeling in het aantal afgedane scheidingsprocedures, inclusief ontbinding partnerschap, naar aard van verzoek, eerste aanleg (2018-2022)

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak, bewerking WODC

Totaal echtscheidingen met minderjarige kinderen (2018-2022)

Bron: CBS

Tom van Yperen: 'Maak werk van betere dialoog met gezinnen.'

Tom van Yperen, orthopedagoog en expert kwaliteit jeugdstelsel bij het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), zat vanaf 2017 in de Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). In 2023 nam hij afscheid van de WAR. Van Yperen blikt terug op uitdagingen binnen het jeugdzorgsysteem én heeft ideeën hoe kinderbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk te voorkomen.

2023 was het jaar van de afsluiting van je loopbaan die gericht was op het doorgronden en verbeteren van het jeugdzorgsysteem. Hoe kijk je terug op je loopbaan?

Van Yperen: 'Vanaf 1995 nam ik deel aan allerlei verschillende verbetertrajecten in de jeugdzorg. De verbeterpogingen zijn inhoudelijk heel goed: van het versterken van de pedagogische kwaliteit van de omgeving van kinderen tot het stevig inzetten op preventie. Ook worden er allerlei pogingen ondernomen om een sterke eerste lijn op te bouwen en intensievere zorg te verbeteren, om zo uiteindelijk een kinderbeschermingsmaatregel te voorkomen.'

Dat klinkt positief.

'Ja, dat is het ook. In de sector wordt heel veel geïnnoveerd. Maar ik heb gemerkt dat verbetertrajecten de sector nauwelijks vooruithelpen. Verbeteringen komen bijvoorbeeld gemankeerd in wetten terecht. Daarmee wordt dus wel een poging gedaan om verandering te borgen, maar op de route van wens naar wet zijn er allerlei belangen die een daadwerkelijke verbetering in de weg staan. Wat mij ook opviel: hetgeen dat vooral ontbreekt is de gezamenlijkheid in de sector. Ik heb de inzet van brancheorganisaties, zorgorganisaties, jeugdinstituten en landelijke organisaties gemist om vanuit een gedeelde visie zich gezamenlijk écht in te spannen om verbeteringen in de jeugdzorg te realiseren.'

Kun je een voorbeeld noemen?

'Er zijn in de loop der tijd veel goede programma's, interventies en werkwijzen ontwikkeld om gezinnen met complexe problematiek goed te ondersteunen en waarbij de kans op uithuisplaatsing kleiner wordt. Denk bijvoorbeeld aan de intensieve crisishulp Families First, of de methode Signs of Safety. Maar ik hoorde geen beroeps- en brancheorganisaties die zeiden: 'Deze goede werkwijzen zijn voor ons de standaard. Zó moet het gaan. En alles wat niet aan die standaard voldoet, moet wel heel goede redenen hebben om nog voort te blijven bestaan.' Maar nu zie je eigenlijk het omgekeerde: juist die goede en effectief bevonden werkwijzen leiden een verpieterend bestaan of ze verdwijnen weer. Terwijl ik vind dat die voorbeelden op het schild moeten worden gehesen: organisaties moeten daarop fors inzetten, deze ondersteunen en eigen professionals daarin opleiden.'

Hoe verklaar jij dat dat niet gebeurt?

'Er is een sterke neiging om aan het bestaande vast te houden vanwege allerlei onzekerheden. Zo wordt er te veel gewezen naar de overheid. Beroeps- en brancheorganisaties verwachten dat de overheid iets gaat voorschrijven of oplossen. Maar het is aan deze organisaties zelf om keuzes te maken. Wat mij daarin opviel, was dat jeugdzorgbestuurders klaagden over het feit dat een gemeente bijvoorbeeld een effectieve behandeling als intensieve orthopedagogische gezinsondersteuning niet inkocht. Terwijl wethouders zeiden: 'ja, wij krijgen van de jeugdzorgorganisaties helemaal geen input over wat nu heel goede werkwijzen zijn.'

Dus bij inkopende partijen mist dat stukje kennis?

'Ja. En dat is begrijpelijk, want zij zijn geen inhoudelijk expert. Die expertise zit bij de beroeps-, brancheorganisaties en bij de instellingen. Zij zouden gemeenten moeten adviseren, desnoods een onafhankelijke partij hierin betrekken, en zeggen: 'Dit zijn goede methoden, dit is goed onderzoek, dit werkt.' En als een methode niet helemaal werkt, dan moet er gezamenlijk gekeken worden naar verbetermogelijkheden. Maar die werkwijze heb ik tot op de dag van vandaag gemist.'

Binnen het NJi ben je intensief betrokken geweest bij de ontwikkeling van de Databanken Effectieve Jeugdinterventies. Hoe zouden gemeenten, maar ook de RvdK, zo'n databank beter kunnen benutten?

'Het is sowieso een opgave om het aanbod in deze database landelijk dekkend te krijgen. Maar daarnaast weten we dat je interventies niet één-op-één op alle gezinnen kunt toepassen. Elk gezin is anders. Het blijft maatwerk. Een ander cruciaal element voor het gebruiken van de databank in de praktijk is het monitoren van de resultaten van de hulp. Daarover zijn in de jeugdzorg al in 2016 afspraken gemaakt. Het moet bijgehouden worden of de doelen van de hulp zijn gehaald, of cliënten tevreden zijn, of er sprake is van uitval in een hulptraject. Die afspraken waren erop gericht om met deze gegevens in de praktijk te leren bij wie een interventie wel of niet werkt en beter kan. Maar die standaardmonitoring gebeurt nog veel te weinig.'

Waarom vind jij monitoring belangrijk?

'Het geeft input voor verbetertrajecten in je eigen organisatie, in je werk en je team, zodat je steeds effectiever gaat werken. En dat jeugdzorginstellingen vanzelfsprekend resultaten en verbetertrajecten monitoren, zodat zij steeds betere zorg kunnen ontwikkelen en bieden. Binnen de RvdK ben ik bij mooie trajecten betrokken geweest waarin monitoring een belangrijke rol speelde. Zo werden betekenisvolle elementen in een team gemonitord. Een betekenisvol element was bijvoorbeeld de ontwikkeling dat je als raadsonderzoeker tijdens je onderzoek met de kinderen spreekt. Aan kinderen werd ook zelf gevraagd hoe zij dat gesprek hadden ervaren. Er werd een pleidooi gehouden om dergelijke betekenisvolle elementen te blijven volgen(*). Teams konden deze informatie onderling delen, zodat zij van elkaar konden leren en steeds beter werden in gespreksvoering met kinderen. Je zag dat medewerkers ervan opbleuen: ze waren inhoudelijk met hun vak bezig. Dat gun ik de RvdK: hulp aan jongeren én monitoring als hart van de organisatie.'

'Overall wordt er gemonitord, ook binnen de gezondheidszorg. Waarom zou dat niet kunnen binnen de jeugdzorgsector? Zaak is vooral de monitoring zinvol te maken, dienend aan het lerend werken in de praktijk. Dit past ook bij de Hervormingsagenda Jeugd, waar kwaliteit en blijvend leren belangrijke onderdelen zijn.'

Je hebt zeven jaar in de Wetenschappelijke Adviesraad van de RvdK gezeten. Hoe kijk je daarop terug?

'Allereerst vind ik het heel belangrijk dat zo'n organisatie als de RvdK een Wetenschappelijke Adviesraad heeft. Dat zie je niet overal. Het is goed om eens in de zoveel tijd met elkaar ervaringen uit te wisselen en te reflecteren. Ik had wel graag gezien dat er iets meer prioriteit was gegeven aan de grote vraagstukken waar de RvdK mee te maken heeft. Zoals de kwaliteit van de besluitvorming: hoe kunnen we ervoor zorgen dat er meer overeenstemming is tussen professionals in de beoordeling van een casus? Een ander punt vind ik dat we meer naar andere landen moeten kijken die geen organisatie kennen als de RvdK. Hoe weten zij het vrijwillig- en gedwongen kader meer met elkaar te verbinden? Daar kunnen we van leren: in Nederland is de jeugdbeschermingsketen zo versnipperd, dat gezinnen erin dreigen te verdwalen.'

Wat is voor jou een belangrijk inzicht?

'Binnen de hele jeugdzorgsector wordt de betrouwbaarheid van de besluitvorming geobjectiveerd met professionele richtlijnen en specifieke methoden met risicotaxatie-instrumenten. Maar dat werkt niet goed. Onderzoek laat steeds meer zien dat er meer moet worden ingezet op de dialoog tussen de professional en het gezin. Er is een gezamenlijke taxatie nodig over de mate van veiligheid en in welke mate 'goed' goed genoeg is. Hierover tenderde ook de wetenschappelijke consensus overigens steeds meer naar: zorg voor een betere dialoog met de gezinsleden en geef daarin gezamenlijk betekenis aan de situatie en richting aan de benodigde verandering.'

'Een ander inzicht is voor mij het grote belang van 'tegenspraak'. Die tegenspraak moet structureel worden ingebouwd. Ik denk dat de medewerkers die van de RvdK afkomstig zijn die rol heel goed zouden kunnen vervullen in de regionale veiligheidsteams, die van structurele tegenspraak. De expertise van die medewerkers zou ingezet moeten worden om te voorkomen dat gezinnen wegzakken in nog meer sores, waardoor ze méér intensieve hulp nodig hebben.'

In de Mulock Houwer-lezing van vorig jaar stelde je dat kinderen en jongeren het recht hebben om jeugdzorg minder nodig te hebben. Wat bedoel je daarmee? En: wat is daarin de rol van de RvdK?

'Aan het einde van de keten is het de RvdK die aan de rechter vraagt om een maatregel. Soms is dit een uithuisplaatsing, maar dat wil je het liefst voorkomen. Daarom vind ik het model van zo'n regionaal veiligheidsteam én de rol van structurele tegenspraak, die de RvdK afkomstig zijn heel goed zouden kunnen vervullen. De RvdK kan bijvoorbeeld lokale teams ondersteunen in het nemen van goede beslissingen. Het liefst zie ik een RvdK relevant in een vroeg stadium over een gezin kan zeggen: 'Is er werkelijk een veiligheidsprobleem? Kijk eens naar de andere problemen op het gebied van schulden, huisvesting, arbeid en psychische problematiek.' Daar heb je geen jeugdbescherming nodig, maar andere soorten hulp. Als de RvdK voortdurend deze signalen kan afgeven, voorkom je dat gezinnen in jeugdbeschermingstrajecten terecht komen en de RvdK uiteindelijk bij de rechter om een maatregel moet vragen.'

Je gaat nu met pensioen. Je constateerde veel verbeterpunten voor goede Jeugdzorg. Met wat voor gevoel neem je afscheid?

'Alles behalve somber, vooral hoopvol. Ik eindigde de Mulock Houwer-lezing met de constatering 'dat er een kans dreigt'. Ik heb te veel goede initiatieven gezien om te denken dat het nooit wat wordt met de jeugdzorgsector. Er moet alleen nu wel echt werk worden gemaakt met die betere dialoog met gezinnen. Professionals moeten vragen of gezinnen tevreden zijn, of ze het gevoel hebben dat de veiligheid beter wordt. Daar hebben we ook goede methoden voor. Bestuurders en beroepsverenigingen moeten aan de bak om gezamenlijk de verbeterlagen mogelijk te maken. Bij de instellingen die goed inzetten op de dialoog zie je de tevredenheid van cliënten sterk verbeteren én neemt het aantal uithuisplaatsingen sterk af. Ook de duur van de maatregelen wordt korter.

Laten we dus de echte parels, de voorbeelden die bewezen hebben goed te werken, centraal zetten. Daarvoor is ook ruimte binnen de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario. Dit hoop ik: neem je verantwoordelijkheid en ga het samen doen!

Over de Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) van de RvdK

Sinds 2017 heeft de Raad voor de Kinderbescherming een Wetenschappelijke Adviesraad (WAR). Het doel hiervan is om de wetenschap nog meer te betrekken bij de uitvoerings- en beleidspraktijk van de kinderbescherming. Binnen de WAR adviseren hoogleraren van verschillende Nederlandse universiteiten over voor de RvdK relevante thema's, waarbij zowel pedagogische als juridische expertise is vertegenwoordigd. Ook worden hoogleraren vanuit hun vak kennis bij specifieke vraagstukken betrokken, zoals een begeleidingscommissie voor een intern beleidsonderzoek van de RvdK.

(* Monitoring rondom de gespreksvoering met het kind wordt momenteel ook weer gedaan binnen de pilot Stem van het Kind – redactie.

Voor de hele tekst van de twaalfde Mulock Houwer-lezing van Tom van Yperen, [klik hier](#).

Zoektocht naar passende hulp in strafrechtelijk kader

Wij worden gevraagd om strafadvies te geven aan de rechter wanneer een jongere verdacht wordt van een strafbaar feit. Dat doen we op basis van wat het kind nodig heeft. Maar de juiste plek en hulp adviseren en vinden blijkt in de praktijk lang niet zo makkelijk. De podcast “de Uitvoering” maakt deze problematiek tastbaar.

Sinds de Jeugdwet van 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de financiering en uitvoering van de jeugdreclassering en jeugdhulp. Deze hulp wordt door de rechter vaak opgelegd bij een vonnis of ingezet binnen het kader van de jeugdreclassering. Jongeren moeten vaak lang wachten op de door de rechter opgelegde hulp. Het gaat dan vaak om kostbare en hoog specialistische zorg, zoals een opname in een behandelinstelling of psychotherapie voor de behandeling van agressie.

Juiste hulp

Met de juiste hulp leren jongeren vaardigheden om uit de criminaliteit te komen én te blijven. Dit verkleint de kans op recidive en vergroot de veiligheid in de samenleving. Ook kan de verharding van de jeugdcriminaliteit een halt worden toe geroepen. Het is belangrijk om kort na het plegen van het delict hulp te bieden die aansluit op het risicoprofiel van de jongere om recidive te voorkomen. Kort na het delict is de kans op recidive het grootst. Wanneer er lang op specialistische hulp moet worden gewacht, is de kans groot dat de jongere opnieuw in de fout gaat.

Niet beschikbaar

Nog steeds zien we dat passende jeugdhulp, ook wanneer deze door de rechter wordt opgelegd, niet beschikbaar is. Doordat de geadviseerde hulp niet kan worden geboden, staan onze raadsonderzoekers vaak voor het dilemma om te kiezen voor een ‘second-best’ advies. Dat wil zeggen: hulp die wel ingekocht of snel beschikbaar is, maar die niet (volledig) aansluit bij wat de jongere nodig heeft. Daarnaast zien we inmiddels ook dat bepaalde zorgaanbieders van hele specialistische vormen van jeugdhulp de afgelopen jaren zijn verdwenen. Bijvoorbeeld omdat deze zorgaanbieders zich alleen nog richten op de volwassenen tak omdat die wel landelijk gefinancierd wordt.

Podcast

Hoe moeilijk het is om passende hulp te vinden blijkt uit de podcast ‘de Uitvoering’. Een podcast waarin we erachter komen wat er speelt bij de uitvoeringsorganisaties van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Vanuit de samenleving bestaan allerlei vooroordelen en verwachtingen van het werk en de zaken die worden behandeld, maar hoe zit het nou echt? Tegen welke knelpunten en morele dilemma’s loopt de uitvoering aan? Om daarachter te komen duiken de podcastmakers elke aflevering in een zaak van 1 van de uitvoeringsorganisaties van het ministerie.

In ons geval schetsen een moeder, raadsonderzoeker Eveline Verburg en landelijke beleidsmedewerker Madelon Ultee de lange zoektocht naar passende hulp voor een jongen genaamd Jasper.

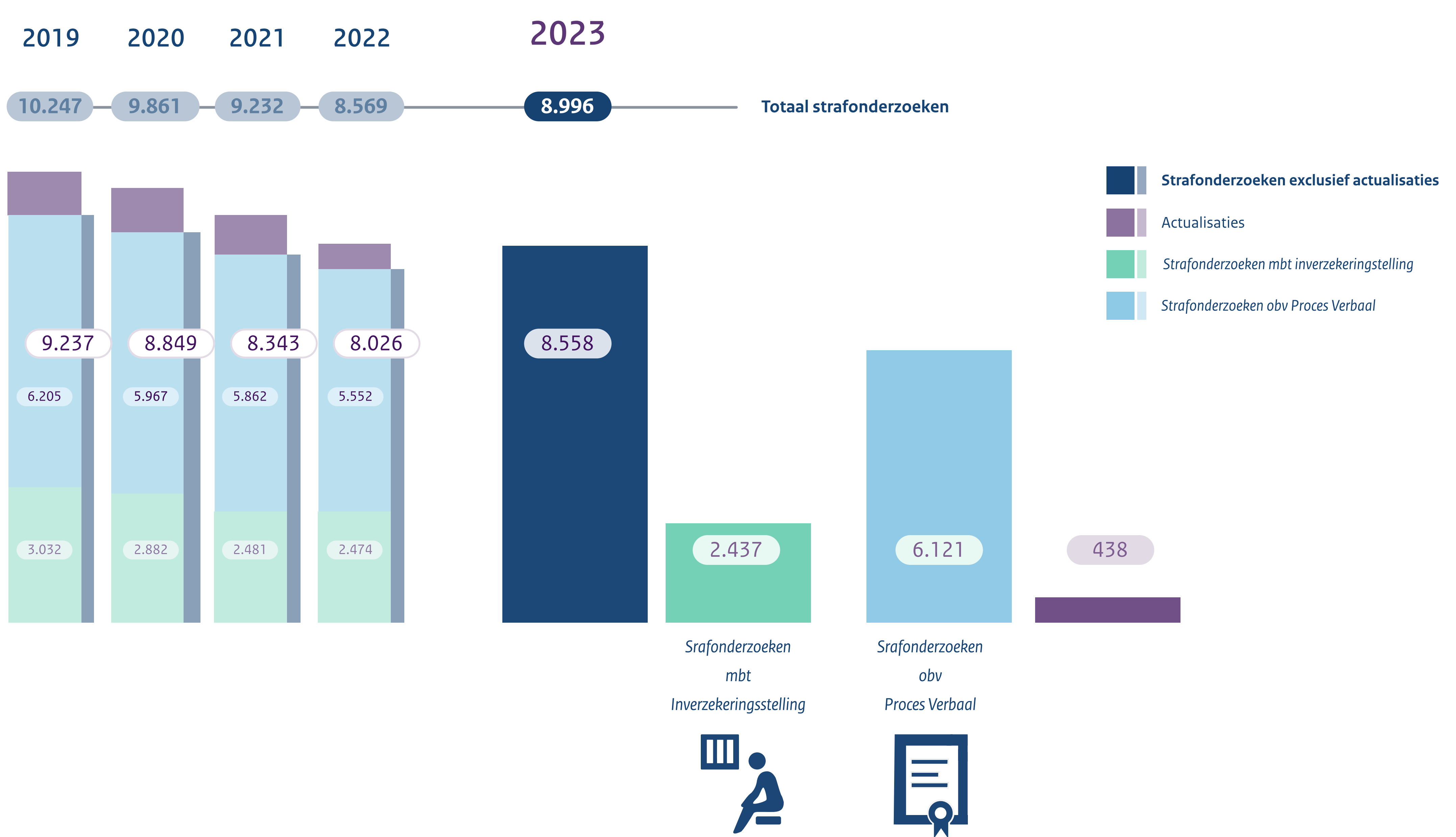

Feiten en cijfers: Jeugdstrafrecht, taakstraffen en schoolverzuim

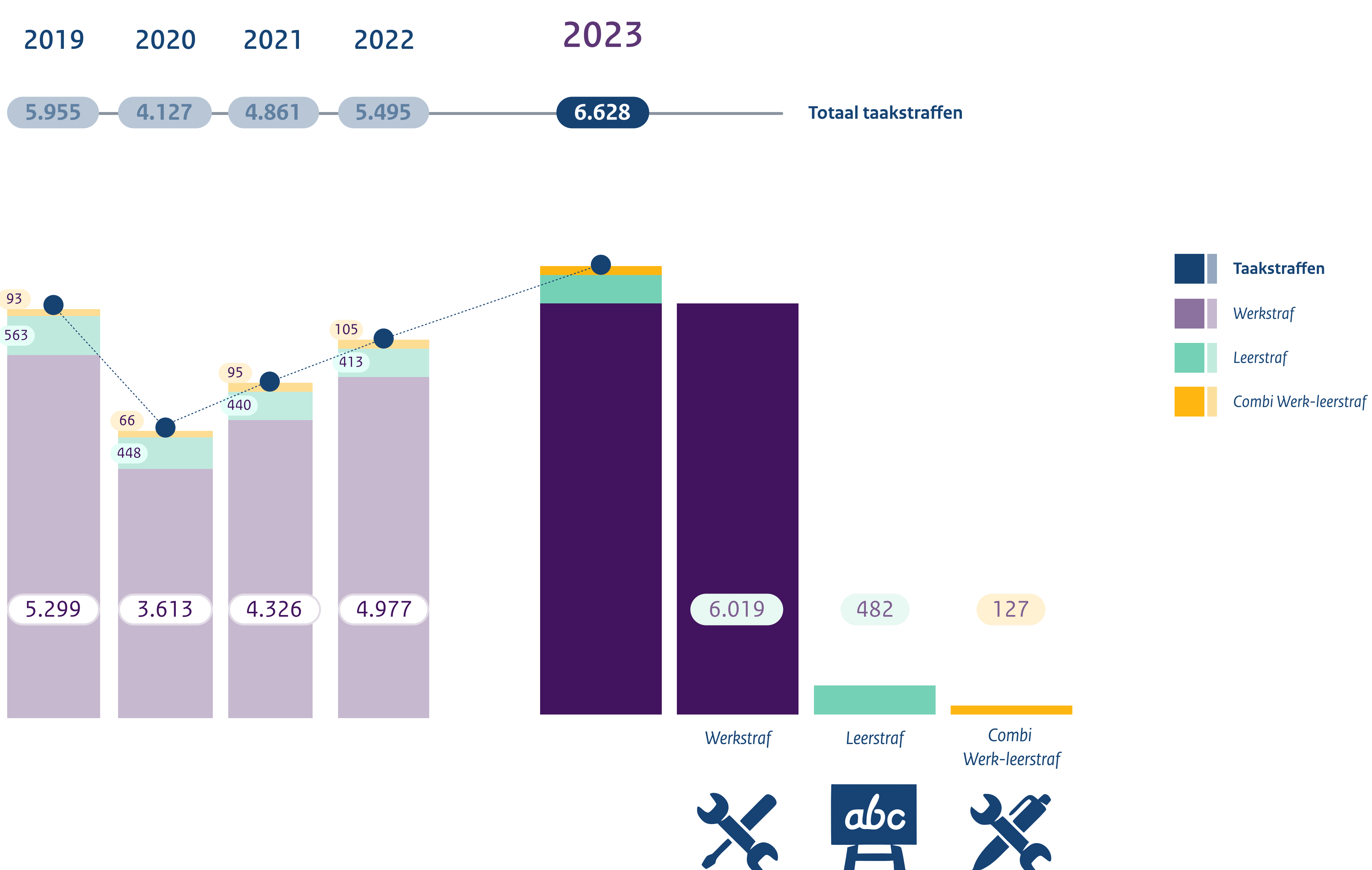

Jeugdstrafrecht, taakstraffen en schoolverzuim

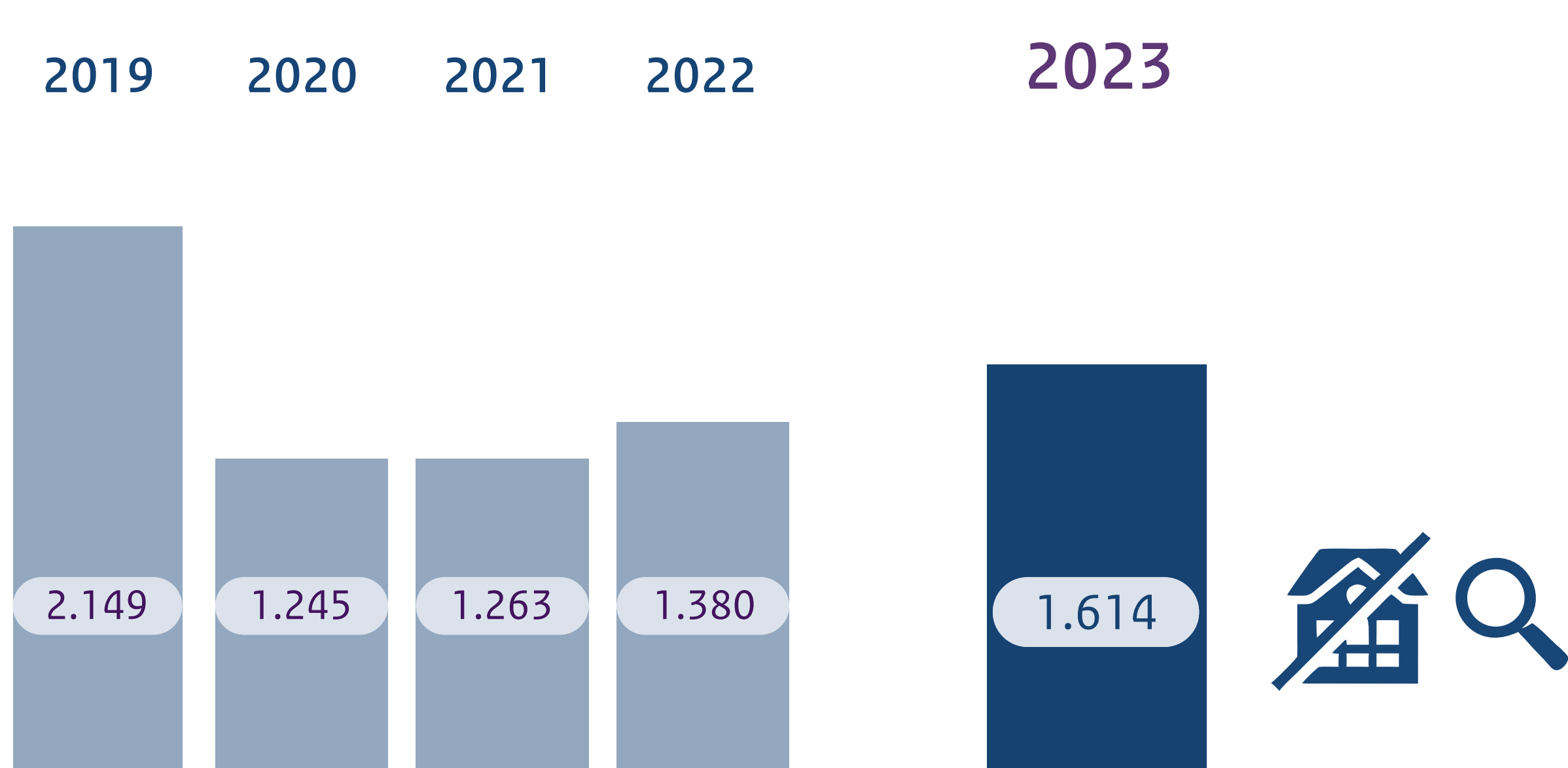
Strafonderzoeken

Coördinatie Taakstraffen

Onderzoeken Schoolverzuim

Aanpak van ongelijkheid in het jeugdstrafrecht: maakt u het verschil?

Raadsonderzoekers, gedragsdeskundigen: uw werk doet ertoe. Kinderrechters leunen bij ingrijpende beslissingen sterk op uw rapporten, adviezen en expertise. Dit geldt ook in jeugdstrafzaken. Zo volgt bijvoorbeeld uit onderzoek dat het advies van de Raad voor de Kinderbescherming zwaar meeweegt in – en een sterke voorspeller is voor – de beslissing van de rechter om een jeugdige verdachte al dan niet vrij te laten uit voorlopige hechtenis. Dit maakt het des te belangrijker dat adviezen van de Raad zorgvuldig tot stand komen en dat daarin geen ongerechtvaardigde ongelijkheden optreden.

Dit laatste blijkt in de praktijk niet zonder meer gegarandeerd. Onderzoek uit 2017 liet al zien dat jeugdige verdachten met een migratieachtergrond en jeugdige verdachten met een licht verstandelijke beperking onder soortgelijke omstandigheden minder kans hadden op een positief schorsingsadvies van de Raad, waarmee zij minder kans hadden om door de rechter uit voorlopige hechtenis te worden vrijgelaten dan andere jeugdige verdachten. Kortom: ook adviezen van de Raad dragen mogelijk bij aan ongelijkheden in het jeugdstrafrecht.

In de loop van 2023 heb ik samen met Britse collega-onderzoeker Caroline Lanskey een verkennende studie verricht naar mechanismen die ten grondslag liggen aan ongelijkheden in de jeugdstrafrechtsketen in Engeland en Nederland. Hieruit kwamen diverse knelpunten naar voren die mogelijk bijdragen aan ongelijkheden in raadsadviezen, variërend van wachtlijsten in de specialistische jeugdhulp die vooral de meest kwetsbare jeugdigen treffen tot een gebrek aan culturele sensitiviteit in het werken met jeugdigen en gezinnen met een migratieachtergrond. Ook het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtsketen lijkt niet immuun voor (onbewuste) vooroordelen van de raadsonderzoeker die dit instrument hanteert, zo werd tijdens focusgroepen en interviews opgeworpen.

Het belang van aandacht voor ongelijkheid en diversiteit binnen de Raad wordt ook op beleidsniveau onderkend. Op 7 september 2023 kondigde de Raad aan onafhankelijk onderzoek te laten doen door het Verwey-Jonker Instituut naar de vraag of in het werk van de Raad sprake is van ongelijke behandeling van jeugdigen en gezinnen en hoe de culturele sensitiviteit binnen de organisatie kan worden versterkt. Ook gaat de Raad steviger inzetten op het trainen van medewerkers en directieleden op het gebied van culturele sensitiviteit en op het realiseren van een meer divers en inclusief personeelsbestand.

'U bent een belangrijke schakel in de aanpak van ongelijkheden in de jeugdstrafrechtsketen. Neemt u de handschoen op?'

Deze beleidsinitiatieven zijn belangrijke stappen. Toch is meer nodig om daadwerkelijk een duurzame impact op de praktijk te realiseren. Op beleidsniveau moet worden geborgd dat gelijkheid en diversiteit structureel worden gemonitord en dat het aanpakken van gesignaleerde ongelijkheden niet vrijblijvend is. Dit geldt niet alleen voor de Raad, maar voor alle organisaties in de jeugdstrafrechtsketen. Engels beleid kan hierbij als inspiratie dienen. Het Britse Ministerie van Justitie verzamelt systematisch data om ongelijkheden in de jeugdstrafrechtsketen te kunnen identificeren en heeft daarbij het 'Explain or Reform' principe omarmd. Volgens dit principe moeten data die wijzen op ongelijkheden worden verklaard en gelegitimeerd door de verantwoordelijke autoriteiten. Kunnen zij dit niet, dan moet die praktijk zodanig worden hervormd dat de ongelijkheden worden weggenomen. Dergelijke hervormingen hebben de meeste kans van slagen als de betrokken ketenpartners gezamenlijk optrekken, waar nodig ook met instanties uit aangrenzende domeinen (onderwijs, jeugd-ggz, jeugdbescherming en jeugdhulp).

Individuele professionals kunnen ook zelf, los van formeel beleid, in hun dagelijkse praktijk een verschil maken als het gaat om de aanpak van ongelijkheden in het jeugdstrafrecht. Het bewust zijn en kritisch bevragen van eigen subjectieve aannames en mogelijke vooroordelen bij het opstellen van adviezen. Alert zijn op het vermijden van stigmatiserend taalgebruik in rapportages. Ogenscheinlijk kleine aanpassingen in dagelijkse werkprocessen kunnen al een grote impact hebben. Raadsonderzoekers, gedragsdeskundigen: uw werk doet ertoe. U bent een belangrijke schakel in de aanpak van ongelijkheden in de jeugdstrafrechtsketen. Neemt u de handschoen op?

[1] Mr. dr. Yannick van den Brink is Universitair Hoofddocent Strafrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam, rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Den Haag en heeft deze column op persoonlijke titel geschreven. Hij verricht momenteel een meerjarig onderzoek naar ongelijkheid in de jeugdstrafrechtsketen (2024-2027), gefinancierd door NWO. De genoemde verkennende studie is gefinancierd door een Cambridge Humanities Research Grant. Van den Brink is niet betrokken bij het lopende onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut.

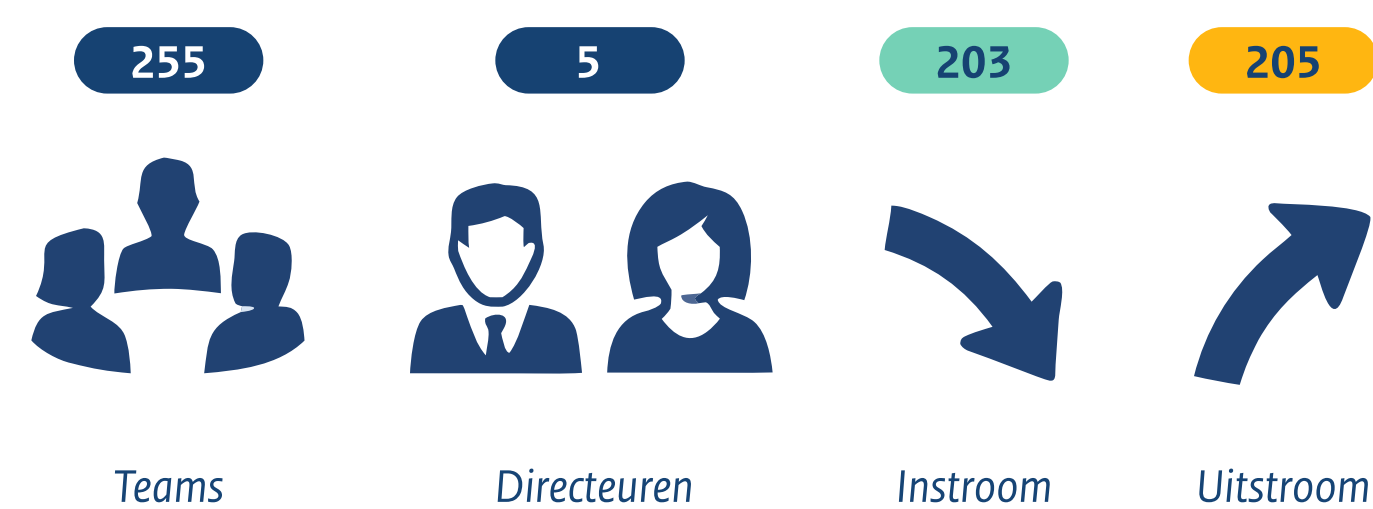
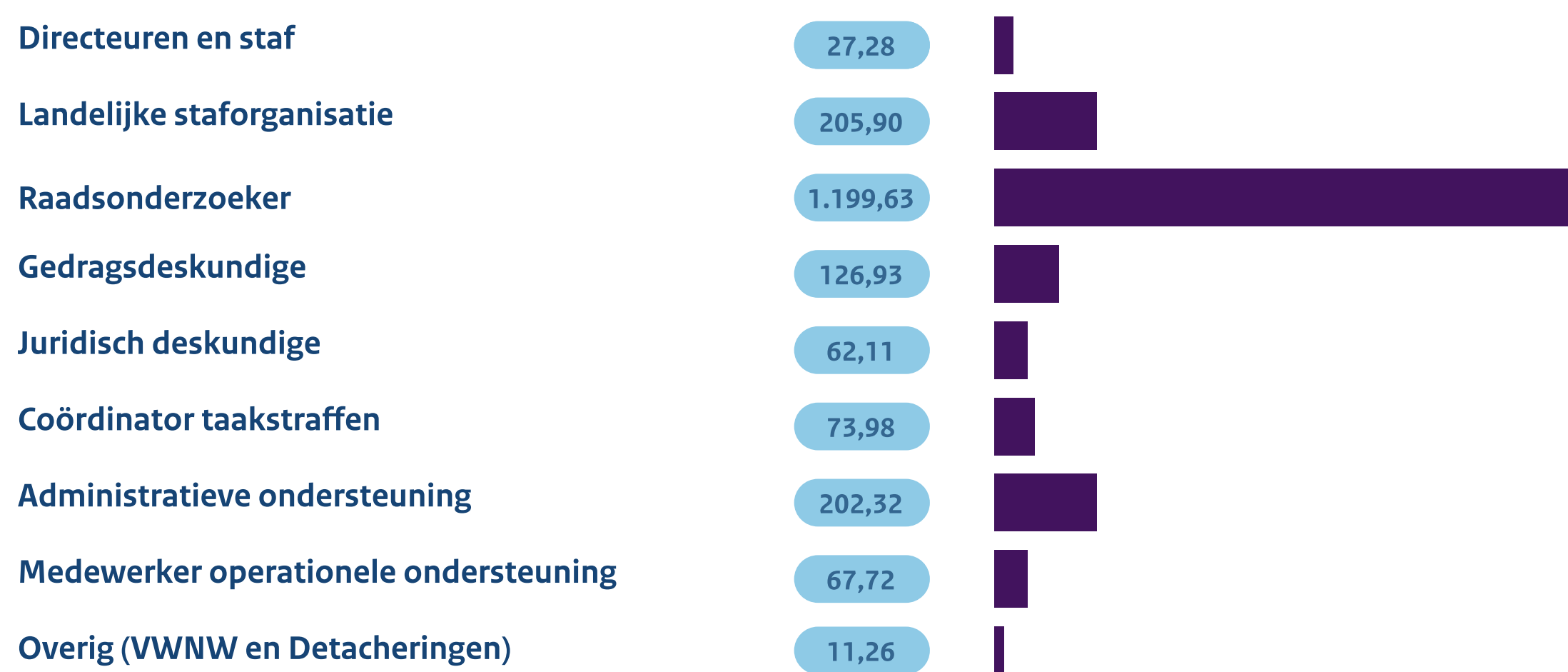

Personeel en Financiën

Personeel en Financiën

Personeel in FTE

Financiën uitgaven in mln

Colofon

Jaarbericht RvdK, Jaarbericht 2023 Jaargang 2024

Publicatiedatum

woensdag 17 april 2024

Productie

Raad voor de Kinderbescherming

Eindredactie

Raad voor de Kinderbescherming - vakgroep communicatie

Internet

<http://www.kinderbescherming.nl>

Copyright

CC0 1.0 Universal